Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2010, sp. zn. 8 Tdo 150/2010, ECLI:CZ:NS:2010:8.TDO.150.2010.1

Číslo: 18/2011

Právní věta:

Jelikož ustanovení trestního zákona o neposkytnutí pomoci (§ 207, § 208) jsou subsidiární k ustanovením trestního zákona o úmyslných poruchových trestných činech proti životu a zdraví (§ 219 až § 222), je souběh těchto trestných činů vyloučen (srov. rozhodnutí č. 21/1983 Sb. rozh. tr.).

Proto měl-li řidič motorového vozidla v úmyslu způsobit fyzickým útokem jinému těžkou újmu na zdraví a naplňuje-li jeho jednání všechny zákonné znaky trestného činu ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1 tr. zák. (spáchaného třeba jen ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák.), je vyloučeno, aby v něm bylo možno současně spatřovat i zákonné znaky trestného činu neposkytnutí pomoci podle § 208 (případně § 207) tr. zák. Takového pachatele totiž nelze činit trestně odpovědným za neposkytnutí potřebné pomoci zraněnému, neboť by tak byl fakticky nucen jednat v rozporu s tím, co sledoval (zamýšlel).[*)]

[*)] *Poznámka redakce: Nyní jde o vztah trestných činů podle ustanovení § 145 a § 151 (§ 150) tr. zákoníku.*

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 24.02.2010

Spisová značka: 8 Tdo 150/2010

Číslo rozhodnutí: 18

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Neposkytnutí pomoci, Ublížení na zdraví

Předpisy: § 208 tr. zák.
§ 222 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání obviněného Ing. J. P. zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 20. 8. 2009, sp. zn. 5 To 279/2009, který rozhodl jako soud odvolací v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 8 pod sp. zn. 3 T 150/2007. Současně podle § 265l odst. 1 tr. ř. Obvodnímu soudu

pro Prahu 8 přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 4. 5. 2009, sp. zn. 3 T 150/2007, byl obviněný Ing. J. P. (dále jen „obviněný“, příp. „dovolatel“) uznán vinným, že:

> „dne 10. 8. 2006 v době kolem 18.00 hod. v P., po předchozím spáchání dopravního přestupku – nedání přednosti v jízdě cyklistovi a zkřížení i zablokování cesty cyklistovi a verbálním konfliktu – úmyslně najel motorovým vozidlem značky Honda CR – V stříbrozlaté barvy do poškozeného R. J., který v té době stál u pravé krajnice vozovky a své horské kolo značky Cannondale Caad 2 měl umístěné mezi nohama a zapisoval si r. z. výše uvedeného vozidla do svého mobilního telefonu zn. Ericsson K 700i a tohoto srazil na zem tím způsobem, že do poškozeného narazil bokem vozidla v oblasti pravého předního kola a pravých předních dveří, přičemž poté okamžitě z místa činu odjel, aniž by poškozenému poskytl pomoc, a tímto svým jednáním způsobil poškozenému zranění, které si vyžádalo lékařské ošetření a hospitalizaci ve Fakultní nemocnici B., když poškozenému způsobil otřes mozku, poúrazový blok krční páteře, pohmoždění a oděrky levého bérce, pohmoždění levého kolena a podvrtnutí hlezenního kloubu vlevo s následnou pracovní neschopností od 10. 8. 2006 do 23. 9. 2006, život poškozeného ohrožen nebyl a poranění nevedla k ohrožení života poškozeného porušením funkcí životně důležitých orgánů, avšak střet automobilu se stojícím či jedoucím cyklistou může vést k závažnému i smrtícímu poranění cyklisty, ať již přímo nárazem vozidla na cyklistu nebo pádem cyklisty na vozovku, dále obžalovaný uvedeným jednáním způsobil poškození kola v dosud přesně nezjištěné výši i poškození mobilního telefonu Sony Ericsson K 700i, na kterém vznikla škoda ve výši 1200 Kč“.

Takto zjištěné jednání obviněného soud právně kvalifikoval jednak jako trestný čin ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1 trestního zákona (zákon č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dále jen „tr. zák.“) ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák. a jednak jako trestný čin neposkytnutí pomoci podle § 208 tr. zák. a uložil mu podle § 222 odst. 1 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. ve spojení s § 60a odst. 1, 2 tr. zák. úhrnný trest odnětí svobody v trvání tří let za současného vyslovení dohledu nad obviněným, jehož výkon podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložil na zkušební dobu čtyř let. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. mu dále uložil povinnost nahradit poškozeným Všeobecné zdravotní pojišťovně ČR, Krajská pobočka pro hlavní město P. škodu ve výši 7802 Kč a R. J., bytem P., škodu za ušlý výdělek ve výši 2715 Kč a za 80 bodů bolestného á 120 Kč, tj. 9600 Kč. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. poškozeného R. J. odkázal se zbytkem jeho nároku na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Proti tomuto rozsudku podal obviněný odvolání, o němž Městský soud v Praze rozhodl usnesením ze dne 20. 8. 2009, sp. zn. 5 To 279/2009, tak, že je podle § 256 tr. ř. zamítl.

Obviněný ani s takovýmto rozhodnutím odvolacího soudu nesouhlasil a prostřednictvím obhájce JUDr. M. A. podal proti němu dovolání, které opřel o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť je přesvědčen, že jeho jednáním nebyly naplněny znaky skutkové podstaty trestného činu neposkytnutí pomoci podle § 208 tr. zák. Tohoto trestného činu se totiž dopustí řidič dopravního prostředku, který po dopravní nehodě, na níž měl účast, neposkytne osobě, která při nehodě utrpěla újmu na zdraví, potřebnou pomoc, ač tak může učinit bez nebezpečí pro sebe nebo jiného.

Podle dovolatele se rozhodujícím pro hmotněprávní posouzení věci jeví výklad pojmu dopravní nehoda. Pachatelem činu může být totiž pouze účastník dopravní nehody. Pojem dopravní nehody v trestním zákoně definován není. Předmětný skutek sice vykazuje znaky dopravní nehody v tom smyslu, že při něm došlo ke střetu silničního motorového vozidla a dalšího účastníka silničního

provozu, přesto o dopravní nehodu nešlo, a proto jeho jednání nelze podřadit pod ustanovení § 208 tr. zák.

Obviněný poté uvedl důvody, které jej k tomuto závěru vedly. Zejména šlo o to, že pojmovými znaky dopravní nehody je (zpravidla, ne vždy) porušení pravidel silničního provozu a nedbalostní následek. Úmysl účastníka dopravní nehody nikdy nesměřuje ke způsobení následku, vztah viníka dopravní nehody ke způsobenému následku je vždy nedbalostní. V tomto případě však ze skutkových zjištění nalézacího soudu (která dovolatel – jak zdůraznil – napadnout nemůže, byť se s nimi neztotožňuje) vyplývá, že způsobil následek úmyslně (jednalo se o úmysl přímý), přičemž jeho úmysl směřoval (podle závěrů soudů obou stupňů) ke způsobení těžké újmy na zdraví poškozeného a použil k tomu motorové vozidlo.

Dovolatel následně zdůraznil, že § 208 tr. zák. je speciálním ustanovením k § 207 tr. zák. Podle ustálené judikatury (odkázal přitom na „R 16/1986, str. 79, R 52/1981, R 21/1983“) nelze pachatele trestného činu ublížení na zdraví podle § 222 tr. zák. vedle tohoto trestného činu uznat vinným ještě trestným činem neposkytnutí pomoci podle § 207 tr. zák. Tuto zásadu je nutno v daném případě aplikovat i na ustanovení § 208 tr. zák., které je speciální v tom, že se vztahuje na zranění vzniklé při dopravní nehodě. V projednávaném případě obviněný nemůže mít horší postavení než pachatel stejného trestného činu, který pro svůj útok vůči poškozenému zvolil jiný prostředek a způsob, než najetí motorovým vozidlem. Je-li odsouzen za to, že se pokusil jinému způsobit těžkou újmu na zdraví, nemůže být současně odsouzen za to, že mu neposkytl pomoc, a to v důsledku faktické konzumpce.

Obviněný soudu rovněž vytknul, že se nezabýval otázkou naplnění subjektivní stránky trestného činu podle § 208 tr. zák. Podle ustáleného výkladu (odkázal přitom na „Trestní zákon, komentář, C.H. Beck, 3. vydání, autoři Šámal a spol., str. 982“) nesmí být zranění jen zcela nepatrného rozsahu a přechodného rázu (např. oděrky). Z výpovědi svědkyně M. V. však vyplývá, že cyklista (poškozený) byl odřený na lýtku levé nohy. Pokud by se připustilo, že (obviněný) tuto oděrku viděl, nemohl po subjektivní stránce (s ohledem na shora uvedený výklad) spáchat trestný čin neposkytnutí pomoci podle § 208 tr. zák.

Dovolatel zdůraznil, že ani odvolací soud nepovažoval předmětný skutek za dopravní nehodu, když svým usnesením ze dne 30. 10. 2007, sp. zn. Nt 52/2007, rozhodl tak, že příslušným k řízení je Obvodní soud pro Prahu 8 a nikoliv Obvodní soud pro Prahu 2, který by byl s ohledem na ustanovení § 37 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, příslušný, šlo-li by o dopravní nehodu. Upozornil i na to, že obdobný případ řešil Nejvyšší soud již ve svém rozhodnutí ze dne 15. 5. 2002, sp. zn. 4 Tz 27/2002.

V závěru svého podání dovolatel navrhl (aniž citoval konkrétní zákonná ustanovení), aby Nejvyšší soud „obě napadená rozhodnutí zrušil a vrátil věc soudu I. stupně k novému projednání a rozhodnutí“.

K podanému dovolání se ve smyslu § 265h odst. 2 tr. ř. vyjádřila státní zástupkyně činná u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupkyně“) a uvedla, že proti právní kvalifikaci poruchovým deliktem, tedy trestným činem ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1 tr. zák. ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák., obviněný ve svém podání nic nenamítal, zpochybnil však právní kvalifikaci trestným činem neposkytnutí pomoci podle § 208 tr. zák.

Státní zástupkyně poté, co vymezila zákonné formální podmínky tohoto trestného činu, připomněla, že podle skutkových zjištění soudů obviněný při jízdě osobním automobilem po předchozím konfliktu, vyplývajícím z dopravní situace s poškozeným, posléze do toho úmyslně najel vozidlem a srazil jej na zem, přičemž ihned po nárazu do poškozeného z místa činu odjel a pokračoval v jízdě. Tímto

úmyslným jednáním způsobil poškozenému výše popsaná zranění s následnou pracovní neschopností v době přes jeden měsíc, přičemž v důsledku uvedeného mechanismu vzniku zranění, při kterém došlo ke sražení poškozeného automobilem, mohlo dojít k závažnému poranění cyklisty, což vedlo soudy ke správnému právnímu posouzení jako pokusu trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1 tr. zák. k § 222 odst. 1 tr. zák.

Státní zástupkyně však vyslovila přesvědčení, že oproti tomu soudy obou stupňů nesprávně posoudily jednání obviněného spočívající v tom, že po sražení poškozeného motorovým vozidlem tomuto neposkytl potřebnou pomoc, jako trestný čin neposkytnutí pomoci podle § 208 tr. zák. K tomu v podrobnostech uvedla, že citované ustanovení předpokládá, že řidič po dopravní nehodě, při níž z nedbalosti jinému ublížil na zdraví, neposkytl poškozenému potřebnou pomoc. Dopravní nehodu ve vztahu k provozu na pozemních komunikacích definovalo ustanovení § 47 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění účinném v době činu (dále jen zák. č. 361/2000 Sb.), tak, že dopravní nehoda je „událost v provozu na pozemních komunikacích, například havárie nebo srážka, která se stala nebo byla započata na pozemní komunikaci a při níž dojde k usmrcení nebo zranění osoby nebo ke škodě na majetku v přímé souvislosti s provozem vozidla v pohybu“. Konkrétní povinnosti účastníka dopravní nehody pak vymezuje ustanovení § 47 odst. 2 až 5 zák. č. 361/2000 Sb.

Státní zástupkyně poté zdůraznila, že charakteristickým rysem dopravní nehody je nepředvídatelnost, kdy žádný z jejích účastníků nejedná úmyslně, tedy tak, aby přímo svým chováním řidiče nehodu způsobil a ohrozil tak sebe, případně jiného. Při dopravních nehodách tedy dochází k ublížení na zdraví jiného zásadně z nedbalosti. Naproti tomu u úmyslného způsobení ublížení na zdraví tomu tak není. Jestliže pachatel zamýšlel způsobit jinému ublížení na zdraví, nelze od něj očekávat, že zraněnému poskytne potřebnou pomoc, tedy že bude jednat způsobem, který je v rozporu s tím, co sledoval. Spatřovat v nekonání za takové situace další samostatný skutek by bylo nesprávné. Státní zástupkyně je proto přesvědčena, že s ohledem na tyto skutečnosti nelze zvažovat, že by skutek, pro který byl obviněný odsouzen, vykazoval znaky skutkových podstat obou výše uvedených trestných činů, tedy ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1 tr. zák. ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák. a neposkytnutí pomoci podle § 208 tr. zák. Neposkytnutí pomoci u úmyslného trestného činu ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1 tr. zák. je již podle povahy věci zahrnuto v tomto ustanovení zákona.

V závěru svého vyjádření státní zástupkyně navrhla (aniž citovala konkrétní zákonná ustanovení), aby Nejvyšší soud zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 20. 8. 2009, sp. zn. 5 To 279/2009, i jemu předcházející rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 4. 5. 2009, sp. zn. 3 T 150/2007, a Obvodnímu soudu pro Prahu 8 přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Současně navrhla, aby Nejvyšší soud toto rozhodnutí učinil v neveřejném zasedání v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) shledal, že v této trestní věci je dovolání přípustné (§ 265a odst. 2 písm. a/, h/ tr. ř.) bylo podáno osobou oprávněnou § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), a splňuje i obligatorní náležitosti obsahu dovolání uvedené v § 265f odst. 1 tr. ř.

Obviněný podal dovolání s odkazem na ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., podle něhož lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Z dikce citovaného ustanovení plyne, že ve vztahu ke zjištěnému skutku je možné dovoláním vytýkat výlučně vady právní. Zpochybnění správnosti skutkových zjištění nelze zahrnout do zákonem vymezeného okruhu dovolacích důvodů podle § 265b tr. ř., proto je též dovolací soud vázán skutkovými zjištěními soudu prvního stupně, event. soudu odvolacího, a těmito soudy zjištěný skutkový stav je pro něj východiskem pro posouzení skutku z

hlediska hmotného práva.

V mezích uplatněného dovolacího důvodu lze namítat, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoliv o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Na podkladě tohoto dovolacího důvodu nelze proto přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, ani prověřovat úplnost provedeného dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., poněvadž tato činnost soudu spočívá v aplikaci ustanovení procesních, nikoliv hmotně právních. Vedle vad, které se týkají právního posouzení skutku, lze vytýkat též „jiné nesprávné hmotně právní posouzení“. Rozumí se jím zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva. Současně platí, že obsah konkrétně uplatněných námitek, o něž se opírá existence určitého dovolacího důvodu, musí věcně odpovídat zákonnému vymezení takového dovolacího důvodu podle § 265b tr. ř.; jen formální odkaz na příslušné ustanovení obsahující některý z dovolacích důvodů nestačí.

Dovolatel spatřoval nesprávnost právního posouzení v tom, že jeho jednání popsané ve výroku odsuzujícího rozsudku soudu prvního stupně mělo naplnit (vedle skutkové podstaty trestného činu ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1 tr. zák. ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák., proti které však ničeho nenamítal) i skutkovou podstatu trestného činu neposkytnutí pomoci podle § 208 tr. zák.

V tomto směru Nejvyšší soud dospěl k závěru, že takové námitky jsou pod uplatněný dovolací důvod podřaditelné. Jelikož současně neshledal důvody pro odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků napadeného rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadenému rozhodnutí předcházející. K vadám výroků, které nebyly dovoláním napadeny, přihlížel, jen pokud by mohly mít vliv na správnost výroků, proti nimž bylo podáno dovolání.

Jelikož z hlediska obsahu podaného dovolání, napadeného usnesení a jemu předcházejícímu rozsudku je významná otázka, zda je možný souběh pokusu trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1 tr. zák. k § 222 odst. 1 tr. zák. s trestným činem neposkytnutí pomoci podle § 208 tr. zák., je nejprve zapotřebí (alespoň ve stručnosti a v obecné rovině) uvést, že trestného činu neposkytnutí pomoci podle § 208 tr. zák. se dopustí řidič dopravního prostředku, který po dopravní nehodě, na níž měl účast, neposkytne osobě, která při nehodě utrpěla újmu na zdraví, potřebnou pomoc, ač tak může učinit bez nebezpečí pro sebe nebo jiného.

Trestného činu ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1 tr. zák. se dopustí, kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví. Pokusem trestného činu podle § 8 odst. 1 tr. zák. je jednání pro společnost nebezpečné, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu a jehož se pachatel dopustil v úmyslu trestný čin spáchat.

Objektem obou těchto trestných činů je život a zdraví. Z hlediska subjektivní stránky se u každého z nich vyžaduje úmysl (§ 4 tr. zák.). Zatímco k naplnění trestného činu ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1 tr. zák. nestačí, aby pachatel úmyslně něco vykonal (současně je zapotřebí, aby jeho úmysl směřoval ke způsobení těžké újmy na zdraví), u trestného činu neposkytnutí pomoci podle § 208 tr. zák. postačí eventuální úmysl podle § 4 písm. b) tr. zák. k neposkytnutí pomoci.

Vzájemný vztah pokusu trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1 tr. zák. k § 222 odst. 1 tr. zák. a trestného činu neposkytnutí pomoci podle § 208 tr. zák. v právnické literatuře a soudní praxi dosud řešen nebyl. Určitým vodítkem k posouzení tohoto vztahu však mohou být dvě rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu ČSR. Podle prvního z nich (ze dne 21. 12. 1982, sp. zn. 3 To 29/82, publikovaného pod č. 21/1983 Sb. rozh. trest.) pachatel úmyslného ublížení na zdraví se smrtelným

následkem podle § 222 odst. 1, 2 tr. zák. nemůže být vedle toho uznán vinným trestným činem neposkytnutí pomoci podle § 207 odst. 1 tr. zák. proto, že po úmyslném způsobení těžké újmy na zdraví, které pak vedlo k smrti poškozeného, k níž se vztahuje jeho nedbalost, neposkytl poškozenému potřebnou pomoc, aby tento těžší následek odvrátil. Souběh uvedených trestných činů je za těchto okolností vyloučen. Podle druhého z nich (ze dne 22. 2. 1983, sp. zn. 3 Tz 3/83, publikovaného pod č. 8/1984 Sb. rozh. trest.) je-li pachatel stíhán obžalobou proto, že jako řidič motorového vozidla při dopravní nehodě způsobil jinému z nedbalosti újmu na zdraví a potom této osobě neposkytl potřebnou pomoc, jde o dva samostatné skutky. O každém z těchto skutků je nutno rozhodnout samostatným výrokem (§ 220 odst. 1 tr. ř.). V odůvodnění tohoto rozhodnutí je (mimo jiné) uvedeno, že soud také správně neuznal obžalovaného vinným dalším zažalovaným trestným činem neposkytnutí pomoci podle § 207 odst. 1 tr. zák., především s ohledem na to, že tento trestný čin je k poruchovému trestnému činu ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1, 2 tr. zák. pouze subsidiární povahy, takže obžalovaný jako pachatel trestného činu podle § 222 odst. 1, 2 tr. zák., kterým způsobil těžkou újmu na zdraví s následnou smrtí nezletilé, neodpovídá již podle § 207 tr. zák.

Správnost této soudní praxe potvrdilo trestní kolegium bývalého Nejvyššího soudu ČSSR (č. j. Tpjf 24/85 ze dne 31. 10. 1985) ve „Výtahu ze zhodnocení praxe soudů při rozhodování o trestných činech proti životu a zdraví“ (publikovaném pod č. 16/1986 Sb. rozh. trest.), v němž k této problematice uvedlo, že při posuzování úmyslných trestných činů ublížení na zdraví s těžším následkem jako okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby (§ 221 odst. 1, 3, § 221 odst. 1, 4 § 222 odst. 1, 2 tr. zák.) soudy oprávněně vycházejí z názoru, že pachatele nelze vedle tohoto trestného činu uznat vinným ještě trestným činem neposkytnutí pomoci podle § 207 odst. 1 tr. zák. za to, že po úmyslném způsobení újmy na zdraví, která pak vedla těžšímu následku, k němuž se vztahuje jeho nedbalost, neposkytl poškozenému potřebnou pomoc, aby tento těžší následek odvrátil. Souběh uvedených trestných činů je za takových okolností totiž vyloučen (srov. č. 21/1983 Sb. rozh. trest.).

Nejvyšší soud je přesvědčen, že tato rozhodnutí ani s odstupem mnoha let nepozbyla na aktuálnosti a jsou přiměřeně aplikovatelná i na posuzovaný případ. I když to v žádném z nich není výslovně uvedeno, všechna nepochybně vycházela z myšlenky, že pro posouzení otázek souvisejících se souběhem je rozhodující vymezení pojmu skutek a ujasnění si, kdy jde o jeden skutek a kdy o více skutků. Zatímco při jednočinném souběhu jde o skutek jediný, kterým je spácháno více trestných činů[*)], vícečinný souběh předpokládá více skutků a každý z těchto skutků se posuzuje jako samostatný trestný čin.

V posuzovaném případě skutkové podstaty obou jmenovaných trestných činů chrání stejné společenské vztahy. Na tom nic zásadního nemění ani okolnost, že zatímco trestný čin neposkytnutí pomoci podle § 208 tr. zák. je zařazen mezi trestné činy hrubě narušující občanské soužití (hlava pátá), trestný čin ublížení na zdraví podle § 222 tr. zák. je řazen mezi trestné činy proti životu a zdraví (hlava sedmá), když jejich objektem je zájem na ochraně života a zdraví. Již z tohoto pohledu lze usuzovat, že subsidiární[**)] je trestný čin neposkytnutí pomoci podle § 208 tr. zák., protože v témže směru doplňuje ochranu, kterou poskytuje primární ustanovení, tj. úmyslný poruchový delikt, jímž je v dané věci trestný čin ublížení na zdraví podle § 222 tr. zák.

Při takovém pohledu na tuto problematiku zbývalo v posuzovaném případě vyřešit otázku, zda se obviněný v pořadí druhým skutkem (odjetím z místa činu bez poskytnutí pomoci zraněnému poškozenému) mohl dopustit trestného činu neposkytnutí pomoci podle § 208 tr. zák. Již výše bylo uvedeno, že tohoto trestného činu se může dopustit pouze řidič dopravního prostředku, který po dopravní nehodě, na níž měl účast, neposkytl osobě, která při nehodě utrpěla újmu na zdraví, potřebnou pomoc, ač tak mohl učinit bez nebezpečí pro sebe nebo jiného. Přestože není důvod zpochybňovat závěr soudů obou stupňů, že obviněný jako řidič dopravního prostředku způsobil újmu na zdraví cyklistovi, jemuž pak neposkytl pomoc, ač tak mohl učinit bez nebezpečí pro sebe nebo

jiného, je třeba mít zásadní pochybnost o dalším jejich závěru, že tak učinil „po dopravní nehodě, na níž měl účast“.

Jelikož zásadní význam tu má výklad pojmu dopravní nehoda, je třeba uvést, že tento pojem sice v trestním zákoně vymezen není (v tom je třeba dát za pravdu argumentaci dovolatele), je však vymezen v § 47 odst. 1 zák. č. 361/2000 Sb., podle něhož dopravní nehoda je událost v provozu na pozemních komunikacích, například havárie nebo srážka, která se stala nebo byla započata na pozemní komunikaci a při níž dojde k usmrcení nebo zranění osoby nebo ke škodě na majetku v přímé souvislosti s provozem vozidla v pohybu. V navazujících odstavcích (2 až 5, které však není nezbytné citovat) jsou pak vymezeny povinnosti účastníků dopravní nehody.

Je-li podle citovaného zákonného ustanovení dopravní nehodou událost v provozu na pozemních komunikacích, je jejím charakteristickým rysem jednak její nepředvídatelnost (jak přiléhavě uvedla již státní zástupkyně), jednak její nahodilost. K dopravním nehodám totiž zásadně dochází v důsledku nedbalostního porušení povinností (vymezených zák. č. 361/2000 Sb.) některým z účastníků provozu na pozemních komunikacích, tedy bez úmyslu vyvolat v tomto provozu takovou událost, při níž by došlo ke zranění (případně i smrti) osob nebo škodám na majetku. Pokud by některý z účastníků silničního provozu přece jen s takovým záměrem jednal, nešlo by o „klasickou“ dopravní nehodu (mohlo by jít například o fingovanou dopravní nehodu vedenou snahou dosáhnout podvodným jednáním pojistného plnění).

Proto při zjištění, že obviněný úmyslně najel svým motorovým vozidlem do poškozeného, který v té době stál i se svým kolem u pravé krajnice vozovky, nelze mít za to, že na takovou událost by bylo možné nahlížet jako na dopravní nehodu. To současně znamená, že pokud obviněný chtěl takovým jednáním způsobit jinému (poškozenému) ublížení na zdraví, nelze od něj očekávat, ale ani na něm požadovat, aby zraněnému (poškozenému) poskytl potřebnou pomoc. Pak by totiž byl obviněný nepřímo nucen k tomu, aby jednal způsobem, který je v rozporu s tím, co sledoval. Lze tak přisvědčit názoru státní zástupkyně, že neposkytnutí pomoci po spáchání úmyslného trestného činu ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1 tr. zák. je z povahy věci zahrnuto v tomto ustanovení.

Takový závěr není v rozporu s výše citovaným rozhodnutím (č. 21/1983 Sb. rozh. trest.), podle něhož (s přiměřenou úpravou) pachatel úmyslného ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1, 2 tr. zák. (případně jen jeho pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák.) nemůže být vedle toho uznán vinným trestným činem neposkytnutí pomoci podle § 207 odst. 1 tr. zák. (v dané věci podle § 208 tr. zák., který je speciální ve vztahu k oběma skutkovým podstatám uvedeným v § 207 tr. zák.) pro to, že po úmyslném způsobení těžké újmy na zdraví neposkytl poškozenému potřebnou pomoc, aby tento těžší následek odvrátil; souběh uvedených trestných činů je za těchto okolností vyloučen. Pokud by tento závěr neměl platit v dané věci, došlo by k paradoxní situaci, při níž by postavení obviněného bylo horší než pachatele stejného trestného činu, který pro svůj útok vůči poškozenému zvolil jiný prostředek a způsob, než najetí motorovým vozidlem (například útok bodnou, sečnou či dokonce střelnou zbraní).

Všechny až dosud uvedené skutečnosti svědčí pro závěr, že nejen soud odvolací, ale před ním ani soud prvního stupně se náležitě nevypořádal s otázkou přiléhavé právní kvalifikace jednání obviněného a v důsledku toho učinil rozhodnutí, které spočívá na nesprávném právním posouzení skutku. Jestliže skutek, tak jak byl po provedeném dokazování zjištěn nalézacím soudem a shledán správným i soudem odvolacím, naplňuje všechny zákonné znaky trestného činu ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1 tr. zák. ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák., nemůže současně naplňovat i zákonné znaky trestného činu neposkytnutí pomoci podle § 208 tr. zák. Souběh těchto trestných činů je totiž vyloučen. Pak ovšem bylo třeba dovolateli přisvědčit v jeho argumentaci, že dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. byl naplněn.

Nejvyšší soud proto z podnětu dovolání obviněného podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne ze dne 20. 8. 2009, sp. zn. 5 To 279/2009, a také rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 4. 5. 2009, sp. zn. 3 T 150/2007, současně podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. věc přikázal k novému projednání a rozhodnutí Obvodnímu soudu pro Prahu 8, neboť již jeho rozhodnutí trpí shora popsanou vadou.

Rozhodnutím Nejvyššího soudu se tak věc vrací do stadia řízení před soudem prvního stupně. V současné době se nejeví nezbytně nutným dokazování až dosud provedené dále doplňovat. Na soudu prvního stupně proto bude, aby ze všech hledisek, na něž bylo v tomto usnesení poukázáno, skutek bezchybně právně posoudil (přitom musí dbát nejen ustanovení § 265s odst. 1 tr. ř., ale i faktu, že bude znovu rozhodovat již za účinnosti nového trestního zákoníku, tj. zákona č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Učiněné závěry pak musí náležitě odůvodnit (odůvodnění jeho nového rozhodnutí musí odpovídat požadavkům obsaženým v ustanovení § 125 tr. ř.).

V souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. Nejvyšší soud učinil toto rozhodnutí v neveřejném zasedání, neboť vady napadeného rozhodnutí vytknuté dovoláním a zjištěné Nejvyšším soudem nebylo možno odstranit v řízení o dovolání ve veřejném zasedání.

[*)] *Jednočinný souběh je vyloučen v případech, kdy trestné činy jsou navzájem v poměru speciality, subsidiarity, tzv. faktické konzumpce a dále, když jde o pokračování v trestném činu, trestný čin trvající a trestný čin hromadný.*

[**)] *V poměru subsidiarity jsou ustanovení určená k ochraně týchž zájmů, je-li účelem subsidiárního ustanovení pouze doplnit v témže směru ochranu, kterou poskytuje druhé, tzv. primární ustanovení. U primární skutkové podstaty, která má více znaků než subsidiární ustanovení, je obsah pojmu širší, avšak okruh konkrétních případů, na které dopadá, je menší. Subsidiárního ustanovení se užije tehdy, není-li čin trestný podle ustanovení primárního, kterým je jinak lépe vystižena povaha i stupeň nebezpečnosti činu pro společnost. Účelem subsidiárních ustanovení je doplnění právní ochrany poskytované jinak ustanovením primárním. Subsidiarita doplňuje vztah speciality všude tam, ke chybí poměr speciality, např. ve vztahu subsidiarity jsou též ohrožovací delikty vůči poruchovým.*